

Titulació	Tipus	Curs
4313223 Història de la ciència: ciència, història i societat	OT	0

Professor/a de contacte

Nom: Jaume Sastre Juan

Correu electrònic: jaume.sastre@uab.cat

Equip docent

(Extern) Jesús María Galech Amillano

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Haver cursat el mòdul M2 (itinerari de recerca).

L'estudiant comptarà amb un director o directora d'entre el professorat que imparteix docència al màster. Durant les primeres setmanes del semestre (vegeu l'apartat de bibliografia), l'estudiant ha d'escollir un dels temes proposats pel professorat del màster i sol·licitar personalment la direcció. Si la direcció anés a càrrec d'una persona doctora externa, caldrà que algun membre del professorat del màster, en qualitat de tutor o tutora, supervisi la direcció. El projecte de Treball de Fi de Màster haurà de justificar el coneixement d'una base documental accessible i suficientment sòlida per a desenvolupar una recerca històrica.

L'acceptació es reflectirà en el full d'inscripció que, degudament omplert i signat per les dues parts, serà lliurat per l'estudiant a la coordinació del mòdul en el decurs de la segona tutoria. Tenint en compte l'elecció de l'alumnat i la disponibilitat del professorat, la coordinació del mòdul podrà assignar un tema i un/a tutor/a entre els membres del professorat que tinguin menor quantitat de direccions.

Objectius

L'estudiant haurà d'elaborar el projecte del seu Treball de Fi de Màster.

Competències

- Aplicar els mètodes i les tècniques d'anàlisi pròpies de la disciplina en la construcció de narratives històriques diverses.
- Aplicar les diferents metodologies i escoles historiogràfiques en els treballs d'investigació (aquesta competència l'adquiriran els estudiants que cursin l'especialitat Investigació i Història de la Ciència).
- Desenvolupar una narrativa històrica original i interdisciplinària, que integri la cultura humanística i la científica.
- Dissenyar projectes d'investigació originals i nous en relació amb les escoles historiogràfiques de la ciència (aquesta competència l'adquiriran els estudiants que cursin l'especialitat Investigació i Història de la Ciència).
- Interpretar, comentar i editar textos científics del passat de la ciència i ubicar-los de manera rigorosa en el seu context històric.
- Treballar de manera autònoma, resoldre problemes i prendre decisions amb propostes innovadores.
- Utilitzar adequadament les tecnologies de la informació i la comunicació en la investigació, i també aplicar-les a l'activitat professional.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar i seleccionar críticament la informació pertinent per a una investigació.
2. Distingir tècniques per organitzar, assimilar i gestionar amb criteris propis informació complexa de tipus historiogràfic.
3. Elaborar síntesis crítiques de la informació rellevant.
4. Emprar la metodologia adequada al tema estudiat.
5. Establir l'estat de la qüestió d'un tema, tant pel que fa a les fonts com a la bibliografia secundària.
6. Explicitar els supòsits tàcits dels arguments i teories del passat.
7. Identificar els arguments que es donen en un text o un discurs i saber-ne avaluar críticament l'estructura i les implicacions.
8. Identificar les fonts documentals i els materials en què es fonamenta una investigació.
9. Identificar relacions dels sabers i les pràctiques científiques amb el context global en què es produeixen.
10. Interpretar textos procedents de diferents èpoques i tradicions, sent sensibles al context en què es van produir.
11. Reconèixer i valorar críticament la perspectiva historiogràfica de textos d'història de la ciència, tecnologia i medicina.
12. Treballar de manera autònoma, resoldre problemes i prendre decisions amb propostes innovadores.
13. Utilitzar adequadament les tecnologies de la informació i la comunicació en la investigació, i també aplicar-les a l'activitat professional.

Continguts

L'estudiant ha d'elaborar un projecte del seu Treball de Fi de Màster que ha de contenir:

- a) Una exposició de l'estat de la qüestió: presentar i discutir els tractaments del tema per part d'altres historiadors o historiadores, fent servir la bibliografia adient.
- b) Una proposta de treball: a més d'apuntar un títol descriptiu, cal justificar l'elecció del tema, enunciar la hipòtesi o hipòtesis de treball, detallar els objectius que es pretenen assolir, identificar les fonts i la metodologia d'anàlisi, descriure temptativament l'estructura del treball de fi de màster i proposar un cronograma.

El projecte ha de constar d'un màxim de 3.000 paraules (8 pàgines), inclosa la bibliografia.

Sessions

1. Primera tutoria general. Orientacions generals.
2. Segona tutoria general. Seguiment de projectes. Data límit per entregar les fitxes d'inscripció del treball.

3. Entrega de projectes.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions presencials	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Elaboració del projecte	200	8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

El mòdul consta de classes d'orientació i seguiment dirigides a l'elaboració i discussió del projecte de Treball de Fi de Màster.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentació oral i defensa del projecte de treball de fi de màster	50 %	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Realització i presentació escrita del projecte de treball de fi de màster	50 %	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

La memòria del projecte serà lliurada a la coordinació dins dels terminis fixats pel calendari del mòdul. Les memòries que no comptin amb el vistiplau de la direcció no seran sotmeses a avaluació.

La direcció remetrà a la coordinació del mòdul una proposta de qualificació (nota quantitativa del 0 al 10 amb un decimal) i un petit informe de justificació.

El projecte en la seva versió escrita serà avaluat per la coordinació del mòdul. Perquè l'estudiant sigui avaluada o avaluat del mòdul, fa falta que presenti el projecte per escrit.

La qualificació del projecte serà la mitjana de la qualificació del director o directora i la de la coordinació del mòdul.

Una vegada lliurat el projecte escrit es fixarà una data i hora per a la corresponent revisió.

Aquest mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.

Bibliografia

Relació dels temes i àrees d'investigació que ofereix el professorat del màster per al TFM.

Sigles

CSIC: Consell Superior d'Investigacions Científiques
MHMC: Museu d'Història de la Medicina de Catalunya
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UB: Universitat de Barcelona

UMA: Universidad de Málaga
UPC: Universitat Politècnica de Catalunya
UPF: Universitat Pompeu Fabra

Marco Armiero, UAB (marco.armiero@uab.cat)

Environmental History

- The Catholic Church and the environment
- The Left and the environment
- Fascism and the environment
- Migrants and the environment
- Nature on trial
- The LGBTQ+ movement and the environment

Environmental Humanities

- Environmental justice through arts and literature
- Environment and music
- Ecovillages and utopian communities
- The political ecologies of memories

Jon Arrizabalaga, CSIC (jonarri@imf.csic.es)

Historia de la medicina

- Humanitarismo, medicina y guerra en el mundo contemporáneo (1850-1950)
- Historia social y cultural de las enfermedades (epidémicas, mentales, cáncer, de transmisión sexual, emergentes)
- Historia de la salud internacional
- Medicina y socorro de pobres en la Europa del Antiguo Régimen: actores, prácticas, espacios y representaciones

Mònica Balltandre, UAB (monica.balltandre@uab.cat)

Història de les ciències humanes-ciències psi

- Ciència i religió
- Ciència i gènere
- Malalties mentals i gènere

- Cura del cos i la ment (des de l'Edat Mitjana)
- Història de les emocions (segles XIV-XIX)
- Possessions i bruixeria (segles XV-XVIII)
- Medicina, psicologia i sexualitat femenina (finals segle XIX- anys 30)

Emilia Calvo Labarta, UB (ecalvo@ub.edu)

Ciència àrab

- Lexicografia àrab
- Astronomia i religió
- Terminologia científica
- Transmissió de la ciència àrab a l'Europa medieval
- Instruments astronòmics medievals
- Astronomia en àrab i manuscrits

Josep Casulleras, UB (jcasulleras@ub.edu)

Ciència àrab

- Astronomia àrab medieval i les seves aplicacions
- Mecànica i enginyeria àrab medieval
- L'astrolabi i els instruments astronòmics medievals

Gemma Cirac, UAB (gemma.cirac@uab.cat)

Història de la tecnociència espacial

- Història material i pràctiques científiques
- Representacions, discursos i imaginaris
- Polítiques, programes i institucions

Història dels sabers ambientals

- Dades i models
- Política climàtica
- Ciència i governança global
- Antropocè
- Geoenginyeria

Història de les controvèrsies científiques

- Història de les relacions entre tecnociència i comerç

Daniele Cozzoli, UPF (daniele.cozzoli@upf.edu)

Història de la ciència, s. XIX-XX

- Ciència i colonialisme
- Ciència i política
- Ciència i Guerra Freda
- Instruments científics
- Ciència i indústria

Possibles temes concrets:

- La política científica del PSOE
- El cas Lysenko a Espanya
- Espanya a la European Space Agency (ESA)
- Els globus terraquís i els mapes de la casa Paluzie de Barcelona
- Les màquines i els instruments de les fàbriques tèxtils a Catalunya

Montserrat Díaz Fajardo, UB (mdiazfajardo@ub.edu)

Ciència àrab

- Al-Andalus, Magreb, Europa medieval: astrología y sociedad
- Manuscritos y ciencia árabe

Carlos Dorce, UB (cdorce@ub.edu)

Història de la matemàtica

- La introducció de l'àlgebra a Espanya
- El naixement del càlcul diferencial

Miquel Forcada, UB (mforcada@ub.edu)

Ciència àrab

- Història social de la ciència àrab
- Ciència i filosofia en el món àrab medieval
- Etnociències en el món àrab medieval
- Ciències naturals i medicina àrabs

Jesús Maria Galech, UB (jesus.galech@ub.edu)

Història de la ciència al Renaixement i l'Edat Moderna (segles XV-XVIII)

- Història de l'alquímia, metal·lúrgia i mineria a Europa i Amèrica Colonial
- Història de la medicina i farmàcia: La matèria mèdica al segle XVI i XVII
- Astrologia, medicina i iatroquímica als segles XVI i XVII
- Astrologia, Revolució científica i imperi

Història de les ciències i les arts

- Art, artesanía i ciència al Renaixement
- Avantguardes artístiques, física i matemàtiques als segles XX i XXI

Álvaro Girón, CSIC (agiron@imf.csic.es)

Història de la ciència, s. XIX-XX

- Evolucionismo y degeneracionismo
- Criminología
- Ciencia y clase obrera
- Discursos científicos sobre mala vida y degeneración en la Barcelona de Fin de Siglo (1890-1910)
- Republicanismo(s) y darwinismo(s) en la Barcelona de Fin de Siglo (1880-1910)
- Neomalthusianismo, eugenesia y radicalismo político en la Barcelona de Fin de Siglo (1880-1910)
- El primer librepensamiento catalán: la construcción científica de sociabilidades alternativas (1868-1890)

Sergi Grau, UAB (sergi.grau@uab.cat)

- Història de la medicina (des de l'antiguitat fins al Renaixement)

- Història de la ciència (Early Modern Science)
- Història de l'alquímia i la filosofia natural
- Aproximacions històriques entre ciència i religió
- Tecnologia blockchain

Andrea Graus, CSIC (andrea.graus@imf.csic.es)

Història de les ciències humanes-ciències psi

- Història dels nens prodigi: talent, psicologia i família (s. XIX-XX)
- La hipnosi i el magnetisme animal: entre medicina i espectacle
- La frenologia: actors, subjectes i objectes
- El misticisme i la seva apropiació medico-psicològica(s. XIX-XX)
- Història de l'espiritisme i les investigacions psíquiques amb mèdiums

Exemples de casos d'estudi:

- Escacs i psicologia: Arturito Pomar (1931-2016), el nen prodigi del franquisme
- El magnetitzador Onofroff a Espanya (1890-1930)
- Juan Drumén (1798-1863) i la frenologia a Madrid i Barcelona
- Sor Patrocínio (1811-1891): política i medicalització dels fenòmens místics
- La escriptura i el dibuix automàtics: entre ciència, art i espiritisme

Oliver Hochadel, CSIC (Oliver.Hochadel@imf.csic.es)

Història de la ciència, s. XVIII-XXI

- Divulgación científica (s. XVIII-XXI)
- Las ciencias y la esfera pública en la Ilustración
- El fraude en la historia de la ciencia
- Historia de los parques zoológicos (s. XIX-XX)
- Historia de la paleoantropología (s. XIX-XXI)
- Ciencia y nacionalismo (s. XIX-XX)
- Historia urbana de la ciencia (s. XIX-XX)

Estudios de caso:

- "El Neandertal catalán": la mandíbula de Banyoles (1887). Sobre este hallazgo - el único fósil de un neandertal hallado en Cataluña - hay mucha literatura científica, pero falta un relato histórico. ¿Cómo cambiaba la interpretación de esta mandíbula? ¿Qué papel jugaron los coleccionistas privados y "sabios locales"?
- La casa de fieras: El parque zoológico de Madrid (s. XIX-XX)
- Aucas (con temas científicas o médicas) y la ciencia en la caricatura en la prensa catalana
- La historia de la protección de animales en Cataluña (s. XIX-XX). En 1878 se fundó la Sociedad Barcelonesa Protectora de Animales y Plantas de Barcelona. Su programa (mejorar el hombre que maltrata el animal) y su composición social (clase media-alta) es muy típico de la época. Pero su historia es desconocida y por escribir.
- Citizen Science avant la lettre - la ornitología en Cataluña años 60s y 70s. Punto de partida del libro de Salvador Filella, Recordant vells temps, el Museu de Zoologia i el Zoo de Barcelona (2014)
- El Zoo de Barcelona durante el Franquismo. La historia del Zoo de Barcelona en los años 1950 y 1960 está por escribir. Antoni Jonch, director del zoo entre 1956 y 1985, desarrolló un gran trabajo de divulgación.
- Luis de Lassaletta (1921-1957), ¿un cazador científico?
- La rana mas grande del mundo. La historia del Conraua goliath entre Guinea y Barcelona
- El Museu Granollers. ¿La historia de un museo local?
- Ciencia inclusiva - los públicos olvidados (discapacitados, gente mayor, inmigrantes...). El ejemplo de la arqueología
- Jorge Wagensberg (1948-2018). Científico y divulgador. La persona de Wagensberg tenía un gran impacto en el mundo de los museos de la ciencia y de los science centers no sólo en Cataluña si no mucho más allá. Falta un estudio crítico sobre su obra polifacética. (co-dirigido con Alfons Zarzoso)
- Eduard Punset (1936-2019) y la divulgación científica en España
- Manuel Calvo Hernando (1923-2012), pionero de la divulgación científica en España
- ¿Una historia de éxito? Los parques científicos en Cataluña, años 1980 hasta hoy

- Un público clave: El parque zoológico y los niños (estudio de caso: Zoos de Barcelona y de Madrid)

Isabel Jiménez Lucena, UMA (isajimenez@uma.es)

- Las relaciones de género, clase social y colonialidad en los procesos de salud y enfermedad
- Análisis de la visión histórica de la medicina contemporánea (siglos XIX y XX) desde una perspectiva de género, clase social y estudios sobre la colonialidad
- (con Jorge Molero) La sanidad en el Protectorado español en Marruecos. La colonialidad del saber científico. El tema admite diversos acercamientos al concepto de salud en el proceso colonizador español de Marruecos en el siglo XX en sus vertientes de género, raza y clase social
- (con Jorge Molero) El proceso de (des)medicalización en la sociedad española del s. XX. Acercamientos a la práctica y al discurso médico hegemónico y grupos subalternos utilizando como eje instituciones sanitarias, medios de comunicación y otras fuentes generadas por los grupos implicados

Maria Rosa Massa, UPC (M.Rosa.Massa@upc.edu)

Història de les matemàtiques

- Història de les Matemàtiques (Segle XVI-XVII-XVIII)
- L'ensenyament dels Elements d'Euclides en els Cursos Matemàtics del segle XVIII
- L'estatus de la matemàtica en els Prefacis dels Cursos Matemàtics dels segles XVII i XVIII (Hérigone, Dechalles, Ozanam, Belidor i Bails)
- El desenvolupament de l'àlgebra en els segles XVI i XVII a Espanya (Cursos Matemàtics)
- La quadratura del cercle al segle XVII: Mengoli, Gregory i Leibniz
- La consolidació de l'algebrització de la matemàtica en el segle XVII i principis del XVIII (L'infinit, les sèries, els límits i els logaritmes)
- Les matemàtiques com activitat i Pràctica científica i tècnica a Espanya (segle XVIII) (matemàtiques mixtes, física-matemàtiques, influències en la societat dels ensenyaments matemàtics)
- La història de la matemàtica per a millorar l'ensenyament de la matemàtica

Jorge Molero Mesa, UAB (Jorge.Molero@uab.cat)

Història de la medicina

- Història contemporània de la medicina espanyola i catalana
- El Instituto Ravetllat-Pla, ciencia heterodoxa e industria farmacéutica en el siglo XX

El estudio del Instituto Ravetllat-Pla permite múltiples acercamientos temáticos, geográficos y cronológicos según los intereses del investigador. El trabajo se realizará utilizando los documentos del Archivo del Instituto ubicado en la Facultad de Medicina de la UAB con documentos que muestran la actividad del Instituto entre 1923 y 1980

- Sanidad y clase obrera en la España contemporánea.

Este tema centra su atención en la visión alternativa del proceso salud/enfermedad y de la concepción de la atención sanitaria en los diversos grupos organizados de trabajadores en la España del siglo XX

- La sanidad en el Protectorado español en Marruecos. La colonialidad del saber científico (con Isabel Jiménez)

El tema admite diversos acercamientos al concepto de salud en el proceso colonizador español de Marruecos en el siglo XX en sus vertientes de género, raza y clase social

- El proceso de (des)medicalización en la sociedad española del s. XX (con Isabel Jiménez)

Acercamientos a la práctica y al discurso médico hegemónico y grupos subalternos utilizando como eje instituciones sanitarias, medios de comunicación y otras fuentes generadas por los grupos implicados

Agustí Nieto-Galán, UAB(agusti.nieto@uab.cat)

Història de la ciència, s. XIX-XX

La divulgació científica (s. XIX-XX)

- Els divulgadors francesos del segle XIX
- Divulgació científica i Franquisme (Lluís Miravittles, Miquel Masriera)
- La divulgació científica a la UNESCO (1945-1960)

Ciència, República i Guerra Civil:

- Armes químiques
 - Ciència i anarquisme
 - Exili científic a Amèrica Llatina
- Química i Franquisme

Química ambiental (1945-1973)

José Pardo Tomás, CSIC (pepeprimo@gmail.com)

- Història natural als segles XVI-XVII: el món ibèric i les seues colònies
- Història natural a la ciutat: museus de ciències naturals a Europa i Amèrica, segles XIX i XX
- El treball femení al Museu de Ciències Naturals de Barcelona
- Models anatòmics: col·leccions populars i universitàries a la Barcelona dels segles XIX i XX
- Jardins, herbaris i altres col·leccions naturalístiques a la Barcelona dels segles XVIII-XX

Jaume Sastre-Juan, UAB (jaume.sastre@uab.cat)

Àrees generals

- Història de la tecnologia
- Política de la museïtzació de la ciència i la tecnologia (s. XIX-XX)
- Història de la divulgació científica (s. XIX-XX)

Casos d'estudi:

- Cultura científica a la Barcelona pre-olímpica (1975-1992).
- Debats sobre tecnologia i transformació social a la transició (amb Jaume Valentines-Álvarez).
- Museus de ciència i tecnologia a Catalunya (1975-2000)
- Fronteres i tecnologies a l'"Europa Fortalesa" (amb Jaume Valentines-Álvarez)

Carlos Taberner Holgado, UAB (carlos.taberner@uab.cat)

- Divulgació científica (segles XIX-XXI)
- Ciència/medicina al cinema i a la televisió
- Internet i la divulgació científica
- Pràctiques comunicatives i mecanismes de popularització/divulgació de la ciència
- Història de la biologia (segles XIX-XXI)
- Individu, societat, informació: història, popularització/divulgació i públics de la biologia contemporània (evolució, ecologisme, biologia molecular...)
- Representacions de la naturalesa i dels discursos i pràctiques dels naturalistes en el cinema i la televisió
- Ciencias naturales y medios de comunicación en España en el siglo XX, sobre todo partiendo de la obra de Félix Rodríguez de la Fuente
- Medios de comunicación y procesos de medicalización en España en el siglo XX

Cristian Tolsa, UB (ctolsa@ub.edu)

- Astronomia grega antiga i la seva importància al discurs filosòfic antic
- Medicina grega antiga
- Teorització de la farmàcia, de Galè a la farmacologia matemàtica d'al-Kindi
- Les taules astronòmiques de Claudi Ptolemeu: tipus i usos teòrics i pràctics
- La divisió matemàtica teòrica / matemàtica pràctica a l'antiguitat: mite, realitat o ambdós?
- Debats i estratègies antics entorn de la validesa de l'astrologia

Jaume Valentines-Álvarez, UAB (jaume.valentines.a@gmail.com)

Història contemporània de la tecnologia

- Guerra: Tecnologia, revolució i Guerra Civil
- Diversió: L'enginyeria de la diversió al Tibidabo

- Nació: Tecnologia per a l'Autonomia
- Ambient: Energia, ideologia i ecologia a "La Transició"
- Canvi social: Debats sobre tecnologia per a la transformació social, 1970-1985 (amb Jaume Sastre-Juan)
- Control: Tecnologies de l'"Europa Fortalesa" (amb Jaume Sastre-Juan)

Alfons Zarzoso, MHMC (azarzoso@museudelamedicina.cat)

Cultura material de la medicina

- Tecnologies mèdiques i canvi: especialitats i escenaris, malalties i malalts
- Museologia científica
- La medicina i els seus públics a la Catalunya contemporània
- De la medicina de laboratori a la guerra i l'exili mèdic
- Especialitats mèdiques (publicacions, associacions, arquitectura, política)
- Medicina, especialització i patrimoni a Catalunya a finals del segle XIX i en el primer terç del segle XX
- Jaume Ferran y la introducción de la microbiología en España: una historia visual. Las colecciones fotográficas y la delimitación de la especialidad
- María Luisa Quadras Bordes o las estrategias de una mujer "de orden" para ejercer la medicina en la Barcelona de los años 1920 y 1940
- La arquitectura de la cirugía en las clínicas médicas barcelonesas en el tránsito al siglo XX
- Fotografiar cuerpos opacos o el desarrollo de un nuevo experto: el radiólogo en la medicina catalana del primer tercio del siglo XX
- Ràdium, contrastos radiològics i tubs de raigs X: metges empresaris i metges experts en la lluita contra el càncer a Catalunya durant el primer terç del segle XX
- Rates, conills, tortugues, gossos i cavalls: experimentació animal i medicina a la Catalunya del trànsit al segle XX
- Problemes a la pell: col·leccions de patologies dermatològiques, classificació i sistematització d'una especialitat a Barcelona, primer terç del segle XX
- El dibuix i la il·lustració com a eines professionals en la definició de l'expert o de l'especialista en medicina i cirurgia a la Barcelona del trànsit al segle XX
- Un problema de salut pública: heroïna, cocaïna i altres drogues a la Barcelona dels anys 1920
- La formació de la cultura mèdica femenina i l'Institut de la Dona que Treballa, Barcelona, anys 1920

Programari

No es requereix programari específic.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt